

40 ÅRG.
Nr 5 1958

UPPLAGA 13.600 EX.

BRANDKÅRS- tidsskrift

ORGAN FÖR SVENSKA BRANDKÄRNAS RIKSFÖRBUND
REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE: ANDERS EKBERG

JAKOBSGATAN 14, STOCKHOLM C - TELEFON 21 36 06 - POSTGIROKONTO NR 4870

Brandskyddsstudier i England 1957

Brandchefen Nils Grönvall har lämnat en fyllig och synnerligen intressant rapport från ett konferensbesök i England. Vi återger här några avsnitt ur rapporten.

Under dagarna 9—13 september 1957 avhöll de båda engelska brandskyddsorganisationerna — The Chief Fire Officers' Association och The Institution of Fire Engineers — sina årsmöten och årliga konferenser i Southport nära Liverpool.

Sedan jag av The Institution of Fire Engineers inbjudits att föreläsa om nordiska brandsläckningsproblem och Svenska Brandskydds-föreningen och Svenska Brandkärernas Riksförbund möjliggjort resan ekonomiskt anslöt jag mig till konferensen tisdagen den 10 september. Efter dess slut stannade jag ytterligare en vecka i England och genom yrkeskollegernas vänliga hjälp bereddes jag därvid tillfälle, att taga del av åtskilliga intressanta problem eller handlingar inom yrket.

I några var för sig fristående artiklar vill jag nu i fortsättningen koncentrera mig på ett par problem och lämna de engelska synpunkterna på dessa. Först må emellertid en allmän observation göras. Det engelska brandförsvaret har i många avseenden tidigare varit rätt insulärt och i mycket gått sina egna vägar. Det betonades emellertid från många håll, att man borde bryta denna inställning och söka kontakter ut, i första hand i Europa. Jag tror att mitt eget föredrag med denna bakgrund mottogs

med intresse och på begäran av kolleger upprepades det två gånger, en gång i Manchester och en gång i London.

Den utställning, som enligt vanan anslutits till konferensen var representativ, men bjöd knappast på några för en svensk absoluta nyheter. En engelsk högtryckspump av märket Hataway och en ny typ av skumvätska syntes mig vara det mest intressanta. Utvecklingen på pulverdimmans område fortsätter tydligen och denna form av släckning tillvinner sig uppenbarligen nya anhängare och finner nya användningsområden. Den stora uppvisningen på tisdagen den 10/9 stals emellertid av en svensk firma, Christofferson i Göteborg, vars eldskyddsdräkter demonstrerades av firmachefen och hans maka vid en arrangerad oljebrand.

Diskussion om det engelska brandförsvarets styrka.

Detta ämne utgjorde huvudtemat vid The Chief Fire Officers Association's årsmöte. Ärendet behandlades dels vid två inledningsföredrag tisdagen den 10/9 och följdes av en estraddiskussion onsdagen den 11/9.

Brandförsvaret bör här fattas i en mera inskränkt bemärkelse, berörande uteslutande eldsläckningsväsendet.

Förste inledare var the Chief Inspektör of Fire Service H. M. Smith. Denne gav en sammanfattande redogörelse för hela denna fråga och i en kort historik lämnades en översikt om brandväsendets organisation under de senaste

decennierna, från rent kommunala brandkårer före andra världskriget, den statliga brandförsvorsorganisationen under och omedelbart efter kriget till den nuvarande formen, där i princip grevskapet (county) är huvudman för brandförsvaret. Grevskapet kan väl i detta sammanhang närmast jämföras med landstinget i Sverige. Inom grevskapet belägna större städer ha emellertid sitt eget rent kommunala brandförsvaret, men ett samarbete mellan stad och land är garanterat och organiserat genom god planläggning.

En annan fråga, som måste observeras är, att i England är brandfaran kartlagd genom riskernas indelning i farozoner i olika grader, betecknade A till F. Denna indelning går tillbaka till utredningar efter världskriget, innan den nuvarande organisationsformen fastställdes. Utan att ingå på detaljer — detta skulle här föra allt för långt — är meningen den att i högsta riskklassen — A — skall på kort tid en brandplats kunna nås av förhållandevis kraftiga styrkor. I lägsta riskklassen — F — sjunker styrkornas styrka och ökar tidsfristen.

I november 1953 beslöt parlamentet, i enlighet med engelsk parlamentarisk praxis, att ett särskilt utskott inom vissa samhällslivets områden skulle undersöka hur offentliga penningmedel förbrukades. Ett av dessa områden var brandförsvaret.

Denna parlamentskommitté framlade i juni 1954 ett yttrande, där åtskilliga rekommendationer görs, bl. a. borde Home Office och Scottish Home Department tillsammans med brandförsvarets lokala myndigheter göra ett detaljstudium av rikets släckande brandförsvaret, område för område.

Denna översyn borde återkomma med någollunda regelbundna intervaller. Vidare borde man ta hänsyn till alla befintliga eldsläckningsstyrkor t. ex. försvarsmaktens, industriernas m. fl. Riskklasserna borde överses och naturligtvis borde de ekonomiska problemen diskuteras.

Utän att ingå på detaljer i det formella för-

farandet framlades så småningom 1956 ett slutligt yttrande, vars huvudpunkter voro:

1. Riskklassen A — den högsta — skulle utgå och ersättas med lokalt bestämda utryckningsbestämmelser. Riskklasserna B och F skulle vidare sammanslås.
2. Inga ändringar i utryckningsstyrkan, fordon och personal, angivna i rekommendationerna från 1947, skulle göras i annan mån, än de lokala myndigheterna ägde efter eget beprövande kunna i de lägre riskklasserna sätta in ett kombinerat fordon (stege + pump) i stället för två.
3. Rekommendationerna från 1947 angående förstärkande styrkor skulle ersättas med lokalt upprättade planer för hjälp. Tidsintervallerna för hjälpstyrkornas insats skulle göras flexibla beroende på lokala förhållanden. Här skulle också industriella eller militära brandkårer kunna tagas in i bilden.
4. Fordonens bemanning skulle vara för fordonsstationer minst fem man. För tvåfordonsenheter skulle man nöja sig med fyra man på andra fordonet.

Hela denna diskussion kan synas mycket akademisk, men bakgrunden är allvarlig nog och utgörs av de stigande kostnaderna för personalen. Med andra ord: frågan om ett rationellt utnyttjande av denna blir en huvudsak. Inför de stigande personalkostnaderna, betingade både av minskad arbetstid och stigande löner, har brandcheferna svårt att hos de kommunala myndigheterna driva igenom sina krav på personal.

Det diskuterades mycket kring proportionen mellan anställd personal och utryckningsberedd styrka. Detta framgår av nedanstående tabell, där den totala anställda styrkan för två olika tjänstgöringssystem (56 och 60 tim/vecka och två stationstyper, en eller två fordonsstationer) belyses. Procentsiffrorna anger hur stor styrkan skall vara om icke förutsedda händelser, såsom sjukdom etc., tages med i beräkningen och anger att full styrka efter erfarenhet nås i 50 %, 75 % eller 85 % av alla utryckningar.

Stationstyp Tjänstgöringssystem	50 %	75 %	85 %
	antal man	antal man	antal man
Ett fordon — 56 tim/vecka	21—23	23—25	24—26
Ett fordon — 60 tim/vecka	20—22	22—24	23—25
Två fordon — 56 tim/vecka	35—37	37—39	38—40
Två fordon — 60 tim/vecka	33—35	35—37	37—39

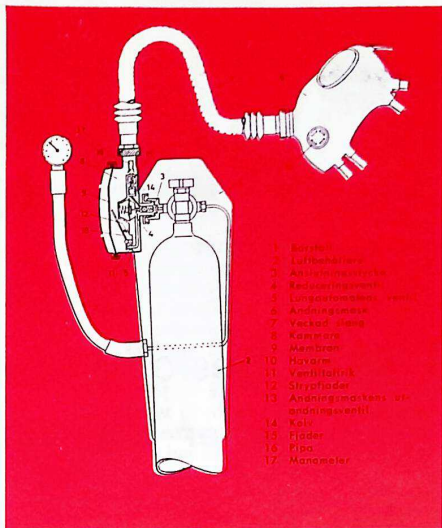
PA 51

andningsapparat

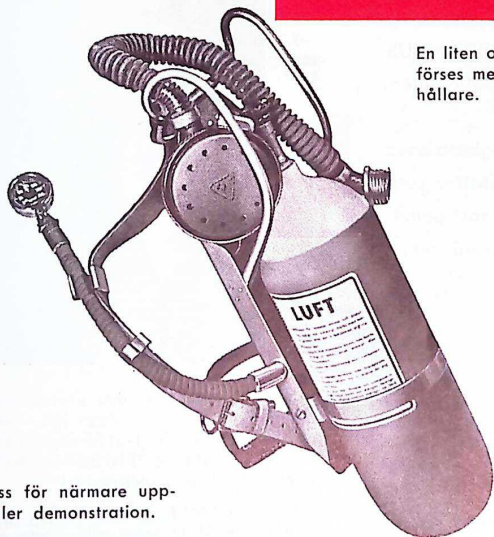
med akustisk återtagssignal, som ljuder, när lufttrycket kommit ner till 40 kg/cm² och tills luften är slut.

PA 51 är också försedd med synlig manometer, där man alltid har luftförrådet under kontroll.

Apparaten är avsedd som skydd mot rök och gaser, men kan även användas för dykning i vatten efter smärre omjusteringar.

En liten och lätt apparat, som kan förses med en 5- eller 7-liters behållare.

Kontakta oss för närmare upplysningar eller demonstration.

BICAPA
STOCKHOLM

BIRGER CARLSON & Co AB

Kaplansgatan 6, Stockholm Ö

Telefon (växel): lokalsamtal 67 91 30, rikssamtal 62 49 56, 62 49 92

Angus
RRL

SLANGEN MED DEN UNIKA KONSTRUKTIONEN

— vävförstärkt ★
innerbeläggning

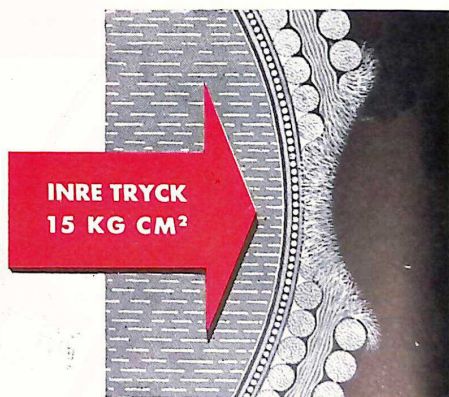
11 MIL beställda av Civilförsvaret
efter omfattande provningar —

Även vid förra årets upphandling
gick hela beställningen till ANGUS
RRL. Det gällde då 50.000 meter.

Vi är givetvis stolta och glada över
dessa order, som vi uppfattar som
ett nytt bevis på det förtroende
dessa slangar åtnjuter runt om i
världen.

★ i själva verket

**TVÅ
SLANGAR
I EN**

Bilden härövan visar hur den **vävförstärkte innerbeläggningen** förhindrar spruthål även sedan ytterslangen blivit skadad eller hårt förliden. Den förklarar också varför RRL ÄR DEN PÅLITLIGASTE AV SLANGAR OCH DEN BILLIGASTE I UNDERHÅLL.

Många års erfarenhet ligger bakom RRL-slangen. Den finns i bruk i praktiskt taget alla länder — lämpar sig lika väl för tropiska som arktiska förhållanden.

ANGUS - REDDAWAY COMPANY AB

Kryssarvägen 17 NÄSBYPARK
Tel. 56 21 30 (växel) invid Stockholm

Det bör här observeras att för två-fordonsstationerna förutsatts 9 man, en sänkning med en man från 1947 års rekommendationer. Man kan förstå en brandstyrelses tvekan om 38—40 man skall behöva anställas för att med 85 %-ig säkerhet garantera en uttryckningsstyrka om 9 man.

Den diskussion, som efter de båda inledarna följde nästa dag, blev mycket livlig t. o. m. i någon mån hetsig.

Representant från brandmännens fackförbund gick till häftigt angrepp mot sänkning av standarden, och alldeles särskilt i varje som helst sänkning av bemanningen. I anförandet framhölls särskilt, att brandstyrkorna icke ens kan fylla behovet av yrkesbrandmän, bland vilka under 1956 fanns c:a 1.500 vakanser. Ännu mera oroande var siffrorna för borgarbrandmännen, där vakanserna uppgick till c:a 4.500. Här är tendensen tydlig, det allmänna löneläget är i dag sådant, att allt färre män vill åtaga sig borgarbrandmännens bundenhet för en relativt ringa inkomst. För yrkesbrandmännens del skyldes vakanserna på för låg lönesättning.

Från brandbefälrets sida framhölls, att bemanning aldrig skulle få tillåtas gå så lågt, att 75 % av uttryckningarna skedde med minskad personal. Vidare uttrycktes starka tvivel om lämpligheten av att ersätta två-fordonsutryckning — när risken så föranledde — med ett fordon av kombinerad typ. Det framhölls också hur byggnadstypernas omvandling mot högre byggnader snarare krävde ökning än minskning av den utryckningsberedda personalen.

Många talare i debatten var mycket rädda för att en uppmjukning av de relativt fixerade reglerna från år 1947 (då brandväsendet som förut nämnts återgick under kommunalt ansvar) skulle medföra många besvär. En talare uttryckte saken så, "att vi på nytt råkar in i den djungel av lokala prövningar, som ofrånkomligt ledde till The National Fire Service 1940". Man var med andra ord rädd för att kommunalpolitikerna i saknad av precisa direktiv skulle "politiserat" brandförsvaret och riva ned det som nu byggts upp.

Det var f. ö. påfallande huru många brandstyrelseordförande, som uttalade samma uppfattningar som brandcheferna. Detta har väl sin förklaring däri, att de mött svårigheter att genomdriva brandväsendets penningbehov hos den anslagsbeviljande myndigheten. Mest uttalat framfördes behovet av penningar till ma-

teriel och personal av brandstyrelsens ordförande i Hull, som ansåg det självfallet att behovet skulle täckas till 100 %, d. v. s. utan några som helst prutningar.

Faran av sänkt standard belystes också med sådana utgångspunkter som industriens automation, faran av störningar på grund av brand i exportmarknaden m. m.

Denna summariska behandling av ett "två-dagars" diskussionsämne kan naturligtvis icke ge full rättvisa åt allt vad som anfördes. Påfallande är emellertid hur nära våra egna problem förhållandena står till dem i England. Trots att det tätbefolkade England mycket snabbt kan mobilisera mycket stora resurser vid allvarlig brand är man uppenbarligen mycket rädd för att på någon punkt sänka standarden.

För en iakttagare från Sverige var det dock påfallande hur litet flertalet av engelskt brandfolk var inne på tankegångarna, att genom lätt materiel, ökad specialisering av fordon och ändrade exercisförfaranden kunna få samma släckningseffekt utförd med något minskad styrka. Hela diskussionen beträffande personalen rörde sig alltså om beräkning av nu vanliga fordon. Med några lysande undantag var man icke inne på någon livligare experimentverksamhet. Det var emellertid påfallande hur intresserad man var av de delar av mitt eget föredrag, som huvudsakligen rörde sig om rationalisering på eldsläckningssidan. Alldeles speciellt intresserade de i Göteborg och Norrköping införda katastrofenhetera slangutläggande jeep + stor motorspruta med endast två mans bemanning och ändock en betydande släckningskraft, samt vidare den numera i Sverige vanliga kombinationen tankvagn-slangutläggande jeep med motorspruta.

Skogsbrandskyddet i England.

Detta föredrag hölls av Mr G. F. Ballance från vad som närmast motsvarar den svenska skogsvårdsstyrelsen. I och för sig bjöd föredraget icke så mycket för en åhörare från det skogrika Sverige, några synpunkter må emellertid antecknas.

Ansvar för skogarnas skydd.

Ansaret även för skogarnas brandskydd vilar på skogsvårdsmyndigheterna. Brandkärorna ha dock sin andel, enär enligt brandlagen varje

brandkår är skyldig att medverka i släckningen av skogsbrand. Av särskilt intresse är att enligt en särskild för skogen gällande brandstadga skall till varje skogsbrand kallas en ansvarig högre tjänsteman från skogsförvaltningen. Denna för befälet vid släckningen och samordnar de redan insatta styrkornas ansträngningar. Han kan dock, när så är lämpligt, överlåta befälet t. ex. till en på området särskilt kunnig brandchef.

Den skogtäckta arealen i England har ständigt minskat sedan 1.000 år ända fram till våra dagar, då en betydande nyplantering i nationens ekonomiska intresse och av naturvårdsskäl sker. Detta medför i sin tur, att den nu levande generationen har stora skäl att slå vakt om de värden som nyskapas.

Brandorsaker.

Den ökade bilismen har fört stadsmänniskan ut i skogen. Detta är den ojämförligt största brandorsaken. Vårslösa campare och allmän vårdslöshet från människor, som gästa skogen, är ett allvarligt problem. Upplysning och övervakning av skogsterrängen är väl motmedlen.

Skogsbrandens karaktär.

Med ökat antal skogsbränder krävs ökade kunskaper av brandfolket inom detta speciella område.

Skogsbranden är två-dimensionell i motsats till byggnadsbranden. Spridningshastigheten i horisontell led är av avgörande betydelse för släckningsarbetets organisation.

Skogsbranden kräver icke blott kännedom om släckningsmetoder, vilka brandcheferna i skogsdistriktet nog behärskar, men också ingående terrängkännedom, som endast skogsfolket besitter. En "stab" inneslutande en skogsman och en erfaren brandchef rekommenderas vid allvarliga skogsbränder.

Förebyggande brandskyddsåtgärder.

Viktigast är här skogsarealens indelning i brandområden genom klara brandgator. Vid all nyplantering iakttages detta i England, så att varje brandområde blir omkring 15—30 tunnland och brandgatorna c:a 20 meter.

Andra förebyggande åtgärder är ordnande av vattentillgångar o. s. v.

Det anses försvarligt att i brandförebyggnads åtgärder lägga ned kostnader om 5—6 shilling per år och tunnland skogsmark.

Gång- och cykelstigar och vägförbindelser i skogen är värdefulla ur brandförsvarssynpunkt.

Skogsbrandredskap.

Någon skillnad mot våra förhållanden föreligger knappast, dock må anmärkas att skogsförvaltningarna äger egna brandbilar, vanligen någon form av vattentankar.

För en svensk synes det märkligt att björkruskan föredrogs som slaga (tydligt har man ingen kännedom om de försök som gjorts bl. a. i Sverige).

Däremot anlitar man allt mer och mer i släckningsarbetet i orten befintliga tunga arbetsredskap såsom bulldozers och grävmaskiner.

Släckningsmetodik.

På detta område vill det synas som man väl kände till och i stort sett tillämpade de metoder, som genom försök och erfarenhet befunnits ändamålsenliga i Sverige.

Brandfrekvens.

Antalet skogsbränder är i stigande. År 1956 bekämpades över 2.000 skogsbränder, som förstörde över 4.000 tunnland nyplanterad skog. Emellertid kunde i 86 % av fallen bränderna begränsas så att gammal timmerskog icke alls blev skadad.

(Forts. i nästa nummer.)

Brandslang med garanti

FÖRMÅNLIGA PRISER

RABATT VID STÖRRE KÖP

LUCEMA AB

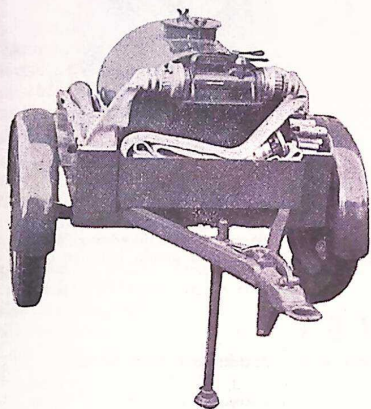
Birger Sjöbergs Väg Nr 1

STOCKHOLM

Tel. 52 65 77, 52 52 15, 51 12 18

SKUM-SLÄPKÄRRA

Mod. Falköping

Begär offert och upplysningar

VID BEKÄMPNING

**av olje- & andra
bränder använd**

**"BLÅ BÄVERNS"
ELDSKYDDSKLÄDER**

ALL ÖVRIG BRANDMATERIEL
till låga priser

H. CHRISTOFERSON & Co

Arkaden - Göteborg C
Tel. 13 84 76 — 61 03 51

Fullständig säkerhet vid alla förekommande brandrisker med

CEAG-Handeldsläckare CEAG-Aggregat

CEAG-Släckningsfordon

CEAG-Stationära Släckningsanläggningar

PULVERDIMMA - SKUM - CEAGOL

KOLSYRA - ELEKTRONVATSKA

**CONCORDIA ELEKTRIZITÄTS AG
DORTMUND**

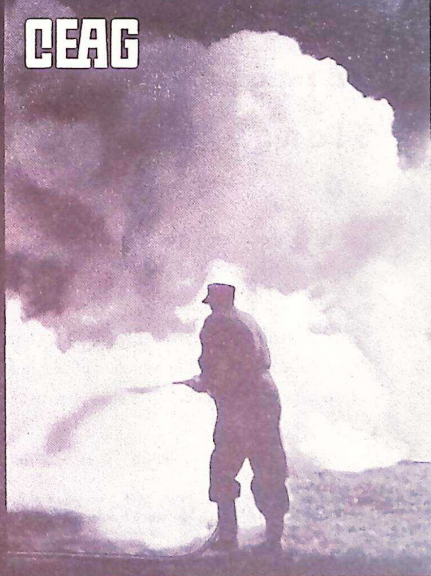
Representant i Sverige:

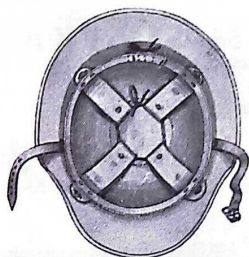
**EWERT WILHELMSSON
BRANDREDSKAP
VAGNHÄRAD**

Telefon 29

Telefon 29

CEAG

BRISSMANS LÄTTMETALLSHJÄLMAR

C:a 90.000 sålda de senaste 10 åren i in- och utlandet. — Ööverträffade som värmeskydd då de reflekterar över 90 % av värmestrålarna. — Ny patenterad ställbar inredning, ställbar 5 cm, och delar därav. Den nya inredningen kan inmonteras i gamla hjälmar och hjälmar av annat fabrikat.

NYHET

Högtalare med transistorförstärkning utan några sladdar och lösa trådar.

Hörvidd upp till 400 m. God spridning. Vikt 2,5 kg. Utmärkt ljud. Drives med 8 st. 1,5 volts stavbatterier vilka räcker 6—10 månader. Kan erhållas till påseende utan köptvång. Begär offert från

BRISSMANS BRANDREDSKAP AB, HALMSTAD Tel. 133 33

BRISSMANS Slangutläggare

Svenskt patent nr 153065

Patenterad även i ett flertal andra länder, däribland England.

Ööverträffad i snabb och säker slangutläggning, upp till 60 km. i tim. Lätt att packa, då slanglådan i de flesta fall är utdragbar på kullager. Kan byggas in i jeepar av olika slag, bilar och bogserbara kärror.

Torsionsfjädrade slangkärror tillverkas för 500 till 1200 meter slang.

Under de senaste 2 åren är vår slangutläggare såld till ett 50-tal brandkärer.

Jeepar byggas i olika modeller, med eller utan pump, efter överenskommelse.

Begär offert med Edra önskemål från

BRISSMANS BRANDREDSKAP AB, HALMSTAD Tel. 133 33

Storbrand i skumgummifabrik

Tisdagen den 8 april 1958 drabbades Cirrus AB Skumgummifabrik i Tranås av en explosionsartad eldsvåda till vilken Tranås brandkår kallades kl. 16.30. C:a 4 min. efter alarmeringen var brandkåren på brandplatsen.

Fabriken, som är uppförd i en våning och är avskild från källarlokalen medelst ett brandsäkert valv, har en längd av 138 m., bredden 26 m. och höjden 4,5 à 5 m. Den brandskadade lagerlokalen har en osekionerad golvyta av c:a 2000 m². Väggar och tak är av siporexplank.

Lagerlokalen saknar såväl fönsteröppningar som rökluckor. Dörröppningar för orientering och släckningsangrepp finns endast på fyra ställen till den stora lagerlokalen (se skiss).

I den eldhärdade lagerlokalen förvarades 18.000 à 20.000 skumgummimadrasser och c:a 40 ton kartongmateriel, madrassöverdrag och vissa arter av klistrerämnen. Som det senare visade sig fanns även — delvis i mindre kvantiteter — bensin samt 5 st. tomma kolsyretuber.

Branden bekämpades med 20 grova strålar från tre brandposter och en vattenreservoar via sex motorsprutor samt med tre smalslangstrålar från inomhusbrandposter. Av de tre utomhus-

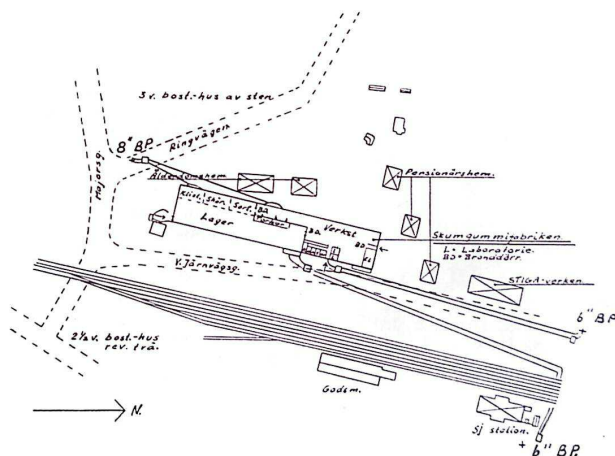
brandposterna var en ansluten till en 8" ledning och två brandposter till 6" ledningar. Vattentrycket i ledningarna varierar mellan 4 och 5 kg. Under hela släckningstiden uttogs max. av vad som kunde frammatas i vattenledningsnätet.

Ur utryckningsrapporten.

Själva släckningsförfarandet, händelser och skeden vid brandplatsen framgår av utdrag ur utryckningsrapporten, som följer:

Av ännu utredd anledning uppstod brand i den s. k. klistringsavdelningen, där enligt uppgift en kvinna höll på med rengöring av penslar i bensin, varvid branden med explosionsartad hastighet spred sig i ovannämnda klistringsavdelning. Vid fabrikspersonalens försök att släcka användes en kemisk pulversläckare på sådant sätt, att den i stället för att släcka blåste omkring bensinkärl och förorsakade större spridning av branden.

Vid brandkårens ankomst till brandplatsen hade hela den jättestora lagerlokalen genom den explosionsartade antändningen fyllts med oerhörda rökmassor och intensiv hetta. Genom den

branddörr, som fabrikspersonalen vid den panikartade utrymningen lämnade öppen, vällde massor av sot och rök ut i maskinhallen, vilket förorsakade stor nedsotning och nedsmutsning av hela den stora tillverkningslokalen.

En av släckningsledarens första åtgärder var, att skicka in rökdykare i maskinhallen, dels för att orientera sig om läget och dels för att stänga den öppnade branddörren. Samtidigt sattes en motorspruta till fabriakens vattenreserv belägen omedelbart vid byggnadens sydöstra hörn, och en slangledning drogs in i lagerlokalsens södra del via den där befintliga spiraltrappan. Med denna slangledning trängde rökdykare in i lokalen och lyckades tränga sig fram till eldhärden, och det verkade till att börja med som om angreppet skulle krönas med framgång. Men genom att elden redan hade hunnit tränga ned på djupet i de höga madrassstaplarna lyckades icke släckningsmanskaper få effektiv kontakt med själva glödbranden utan måste undan för undan retirera till utgångsdörren.

Under tiden som ovannämnda åtgärder utfördes försökte rökdykare med slang från fabriakens inomhusbrandposter vid de norra branddörrarna att tränga sig fram mot eldhärden, dels för orientering och dels för bekämpning av branden. Från brandposter vid Ringvägen, norra delen av V:a Järnvägsgatan samt under järnvägen från Ö:a Järnvägsgatan drogs ledningar fram mot brandplatsen, vid samtliga brandposter insattes pumpar, och på de två längsta slangledningarna insattes frontpumpar på de dubbelrade ledningarna för seriekörning.

Redan i ett tidigt skede av eldsvådan visade det sig att det tyngre rökskyddet var otillräckligt, varför ett befäl och två man med syrgasapparater och tryckluftsapparater rekvirerades från Eksjö brandkår. Denna hjälp, som var av mycket stor betydelse inte minst ur orienteringssynpunkt, anlände vid 20-tiden. I ett mycket tidigt skede anordnades rökavlopp upp på taket ovanför den plats, där man kunde beräkna att den största eldhärden var belägen.

Omkring kl. 23.30 gav brandchefen order om utrymning av det endast några meter intill belägna ålderdomshemmet. Denna åtgärd visade sig väl befogad med tanke på den stora risk som förelåg för att de tunga siporexväggarna skulle falla ut mot ålderdomshemmet och blockera evakueringsvägarna, med alla de omfattande följder detta i så fall skulle ha medfört vid en evakuering av de gamla fönster-

vägen samtidigt som ålderdomshemmet med största sannolikhet skulle ha blivit övertänt.

All personal vid såväl tranåsstyrkan som från avdelningarna i såväl Sommen som Gripenberg inkallades i olika omgångar under nattens lopp, och fortsatte med avlösningar för hempermitteringar för klädbyten, vila och förfriskningar. Vid 01.00-tiden var läget så kritiskt att brandchefen begärde släckningshjälp från Jönköpings brandkår. Denna hjälpstyrka på tio man under befäl av länsbrandinspektören Gösta Thorö anlände omkring kl. 02.00. Denna släckningshjälp under länsbrandinspektörens lugna och sakliga ledning var till mycket stor nytta för det fortsatta arbetet icke minst med tanke på att den egna brandpersonalen vid denna tidpunkt var i mycket stort behov av vila och avlösning.

Arbetet fortsatte med oförminskad intensitet timma efter timma, under en serie avlösningar av uttrötad personal, som ersattes av människor som fått någon eller några timmars vila. Någon avmattning av eldens storlek och kraft kunde emellertid icke förmärkas trots att oerhörda massor med vatten vräktes över eldhärden, i stället ökades brandens omfattning på sådant sätt, att det vid flera tillfällen såg ut som om de begränsningslinjer som hölls skulle överflyglas och nå den mycket värdefulla maskinhallen.

Vid 06.30-tiden förelåg viss möjlighet att tränga in i lagerlokalen, men då såväl tak- som väggkonstruktionen visade stora tendenser att störta in, och då samtidigt vattentrycket i brandposterna började sjunka, ansåg brandchefen att det var alltför stor risk att skicka in släckningsmanskaper förrän sakkunnig tjänsteman blivit rådfrågad. Brandchefen kontaktade då stadsingenjören, vilken fick uppskjuta en viktig tjänsteresa till Jönköping, för att vid brandplatsen ställa sig till brandchefens förfogande med hjälp för såväl avstängning av vatten till vissa stadsdelar, som med sakkunnig hjälp angående hållfastheten i byggnadens konstruktion. Med stöd av de upplysningar som erhöles vid ovannämnda konsultation, ansåg släckningsledaren att det förelåg alltför stor risk att skicka in släckningspersonal för att nedkämpa branden. Denna försiktighet visade sig vara väl befogad enär flera sektioner av siporex-taket någon timma senare störtade in i lagerlokalen.

Eldsvådans mest dramatiska skede inträffade vid 09.30-tiden, då branden med explosions-

artad kraft under ett oerhört kolsvart rökmoln lavinartat svepte fram över yttertak. Genom påpassligt angrepp via stegar från båda långsidorna med grova strålar kunde den uppblåsande branden stoppas och nedkämpas.

Vid 11-tiden var elden begränsad och huvuddelen av släckningsmanskapat kunde hemsändas. Eftersläckning och begränsning av sekundärskador pågick till kl. 17.00, varefter bevakning hölls till kl. 09.00 på torsdagsmorgonen, 41 timmar efter eldsutbrottet.

Erfarenheter.

I dessa dagar, då storindustriens rationaliseringssträvanden alltmer fordrar flytande — delvis automatiserad — produktion, höjs, vilket i detta fallet har skett, röster för att brandskyddets målsmän måste mildra sina fordringar på sektionering och medge betydande sammanhängande lokaler.

Det är utan tvivel riskabelt att gå med på stora osektionerade ytor både för fabriksbyggnader och magasin, särskilt om automatiska sprinklers saknas. Om elden har fått fäste i en sådan byggnad är det i allmänhet mycket svårt för släckningspersonalen att hindra att elden sprider sig över hela byggnaden.

Frånvaron av fönster i ytterväggarna och fåtalet dörrar till lagerlokaler omöjliggjorde en effektiv eldsläckning, då släckningsmanskapat på grund av den masugnslänkande värmen icke kunde uppehålla sig i lokalen mer än under korta tidsperioder. Men den allra största lärdom och erfarenhet som gjordes vid denna storbrand var, att möjlighet för ordentliga rökavlopp ovillkorligen måste anordnas. Och dessa rökavlopp måste göras så stora de överhuvud taget går att få.

Vad själva eldsläckningen beträffar åtgick

det massor med vatten under starkt tryck och grova strålar, då skumgummit brinner under mycket stark värmeutveckling. Uppgifter från i USA utförda försök visar, att naturgummi per volymenhet vid brand utvecklar 2 å 2½ gånger så stark värme som trä samt 70 å 85 % av eldningsolja. Vid ifrågasvarande brand insattes huvudangreppet vid torkarna, som voro utförda med masoniteväggar. I ett tidigt skede brändes dessa igenom. Timma efter timma vräktes vatten in i eldården med många grova strålar mot samma punkt, men ingen som helst avmattning av eldens intensitet kunde skönjas.

Bland de många erfarenheter som gjordes under denna hektiska eldsvadenatt är, att när så stora mängder skumgummi brinner med full intensitet, står man praktiskt taget maktlös att kunna släcka, i varje fall under de försvårande förhållanden som här förelåg med otillräckliga angreppsvägar och avsaknad av fönster och rökavlopp.

Vid återuppbyggnaden av den brandskadade lagerlokaler kommer brandskyddsintressena att nog bevakas så att mesta möjliga säkerhetsåtgärder förhindrar att elden där ånyo skall kunna förstöra miljonvärden i byggnader och varor samt försäkra driftstopp.

Bror Forssell.

Skolglädje!

Den lille pojken kom springande till bensinstationen och ropade:

— Kan jag få fem liter bensin!

Så sprang han sin väg.

Efter en stund kom han igen och sa:

— Får jag tio liter bensin.

Så kom han tillbaka en gång till och flämtade:

— Får jag tjugo liter bensin.

Då frågade bensinförsäljaren:

— Vad skall du ha all bensinen till?

— Skolan brinner, svarade pojken och rusade iväg.

Knappar, Möss- och Medlemsmärken

För Svenska Brandkårernas Riksförbund

C. C. Sporrang & Co.

Kungsgatan 17, Stockholm 7

Telefon 22 56 60

Nu finns den perfekta brandslangen!

Nu är den här — den helsyntetiska, invändigt belagda brandslangen. Efter omfattande forskning och experiment har Jonsereds lyckats framställa en teryleneslang med plastbeläggning, som mer än motsvarar de krav nutida brandsläckningsteknik ställer på en brandslang. Jonsereds Teryleneslang, som finns i dimensionerna 38, 63 och 76 mm, överträffar på alla punkter Statens Brandinspektions och Kgl. Civilförsvarsstyrelsens fordringar på belagd slang. Summera egenskaperna — sedan väljer Ni Jonsereds Teryleneslang med garantimärket 2 blå ränder!

Jonsereds
där tradition förenas med modern teknik

**TERYLENE
SLANG**

38 m/m 63 m/m 76 m/m

TÄT

Absolut tät — även vid mycket högt tryck. Tryckhållfasthet för 38 mm garanterad till 45 kg/cm².

RÖTSÄKER

Fullständigt okänslig för röta — kan utan risk ligga våt i bilar och förråd.

STARK

Terylene i både varp och inslag ger slang en hittills ouppnådd styrka. Beläggningen kan bara med yttersta svårighet lossas från väven — ändå klipbar den inte.

OÖM

Synnerligen motståndskraftig — slittaget blir obetydligt. Opåverkad av kyla, värme, olja och akumulatorsyra.

LÅTT

38 mm. väger mindre än 250 g/m.

MJUK

Mjuk och smidig i både vått och torrt tillstånd. Suger inte åt sig vatten — torkar mycket fort. Lätt att packa — kräver litet utrymme.

EKONOMISK

Mycket lagringsbeständig och kräver minimal slangvård — således mycket billig per utryckning.

**KUNGL.
CIVILFÖRSVARSTYRELSEN**

har testat Jonsereds Teryleneslang mot andra slangar — och funnit den vara överlägsen och i särklass.

**AUKTORISERADE
ÅTERFÖRSÄLJARE:**

Brissmans Brandredskap AB, Halmstad
AB Henrikssons Brandredskap, Stockholm -
Göteborg - Malmö - Sundsvall - Jönköping
Odenius AB, Göteborg
AB Pumpindustri, Göteborg - Stockholm

JONSEREDS FABRIKERS AB, JONSERED. Grundat 1833.

Gemensam brand-ac

I anslutning till Västernorrlands läns Brandkårsförbunds årsmöte i Sundsvall den 29 okt. 1957 anordnades ett diskussionsmöte för brandbefäl inom länet. Vid tillfället lämnade brandchef E. Gradin nedanstående redogörelse för de erfarenheter man gjort vid Kramfors brandkår i arbetet som brandalarmeringscentral för kringliggande landskommuner.

Kramfors har yrkesbrandkår och håller en ständig bemanning i vaktrum för bl. a. eldsvådeanmälan. Kåren tjänstgör sedan den 27 mars 1955 som brandalarmeringscentral för Högsjö-, Bjärträ- och Ytterlänns kommuner med deras 4 brandkårar. Ytterligare en kommun, Boteå med 2 brandkårar, täcks av Kramfors taxeoråde och ligger automatiskt knutet till Kramfors och skulle kunna ingå som medlem. Förhandlingar har också förts, men de stå t. v. utanför.

Telefonautomatiseringen innebar ju att möjligheten upphörde att begära brandalarm och skapa sig förtursrätt och få samtal brutna. Det gick inte heller att få växeltelefonisternas medverkan för telefonalarm till brandmännen. Televerket utarbetade emellertid ett ersättande system, vilket innebar att man från en plats med ständig bemanning, t. ex. en yrkesbrandkår, kunde utlösa larm på telefoner eller klockor hos brandkårsmedlemmarna ute i en kommun som tillhörde taxeoområdet, och inte bara det, man kunde också samtidigt utlösa larm på yttre larmanordning, t. ex. en tyfon. Det senare var ju ytterligt värdefullt, för i en landskommun är det nog ofta så sommartid, att de flesta av medlemmarna äro i arbete utomhus. Man kunde nås av larm dels i bostaden och dels utomhus och detta innebar ju en högre beredskap.

Systemet är uppbyggt så, att vi i Kramfors sitter ungefär som spindeln i nätet mitt. Var helst det börjar brinna ute i någon av de anslutna kommunerna så ringer man 90 000 och man kommer till vår vakt som svarar "Kramfors brandkår". Man lämnar adress, och här

vill jag flika in hur viktigt det är att vakten är uppmärksam så att han får klart för sig var det är. Det finns ju t. ex. flera bynamn som är lika, fast i olika kommuner. När vakten är klar med adressen påringar han ett hemligt nummer till den brandkår han vill alarmera. Härvid utlöses larm dels på brandmannens telefoner eller klockor, dels på tyfon. Vakten kan höra då larm går ut. Befällets telefoner äro kopplade så, att de bara ha att lyfta på mikrofonen så äro de i direkt telefonkontakt med brandac. Vakten meddelar vad det är fråga om och adress. Detta upprepas två gånger. Hela brandkåren blir på det sättet alarmerad och vissa får adress. Ibland kan det emellertid hända att det bara är fråga om soteld eller undersökning och då påringar brand-ac endast brandchefen eller annat jourhavande befäl enligt lista som finns vid brand-ac. Det ordnas sedan lokalt med en mindre utryckning. Det kan ju också hända att brandchefen genom bud eller på annat sätt får kännedom om att brand utbrutit. Han har då möjlighet att själv påringa det hemliga numret och utlösa larm. Vanligen ringer brandchefen upp brand-ac och låter brand-ac utlösa larm och lämna adress. Det där med hemligt nummer är ju till för att inte någon av okynne skall kunna alarmera. Vem som helst som känner numret kan nämligen med sin telefon påringa och utlösa larm. Men det är inte bara av okynne som det kan bli så. Ibland slår man av misstag in sig på det hemliga numret. Från början hade vi en förfärlig massa falska alarm på det sättet. Gången blir den att man får larm. Brandchefen ringer för att få adress men får reda på att brand-ac inte utlöst något larm. Detta problem försökte vi först råda bot på genom att byta nummer men med dåligt resultat. Nu har t. v. installerats en fördröjningsanordning, som visat sig klara av det hela ganska bra. Televerket håller emellertid på med tillverkning av en startapparat — en tillsatsanordning — som skall uppmonteras och som gör att larm endast kan utlösas från brand-ac.

Det är två omständigheter som äro att beakta.

Brand-ac — Kramfors.

Brandkår	L a r m			F a l s k t		
	1955	1956	1957	1955	1956	1957
Bjärträ	5	7	5	6	—	—
Högsjö	5	5	4	4	2	1
Bollsta	14	9	6	17	—	1
Nyland	10	11	13	—	—	1
Summa	34	32	28	27	2	3

1) Det är absolut nödvändigt att vakten tänker sig för och kontrollerar adressen.

2) Det andra problemet med de falska larmen är det ju endast en tidsfråga när man helt får undanröjt.

Våra erfarenheter som brand-ac äro endast positiva. Från början hade vi en del otrevligheter genom de falska larmen. Detta var ju inte vårt fel, men vi fick nog ändå bära obehaget av det. Nu flyter allt i lugna banor, och vi för vår del anser att den här utvecklingen är fullt riktig. När vi nu ändå ligger med en ständig bemanning, och det går att ordna så att vi kan stå kringliggande kommuner till tjänst så gör vi det i brandskyddets intresse. Varje kår som etablerar sig som brand-ac bör ha tillgång till fast radiostation. De anslutna kårernas fordon kan då förses med radio. Direkt vid utryckning kan kontakt etableras mellan brand-ac och den uttryckande styrkan med all den säkerhet och möjlighet till samband och hjälp, som då öppnar sig. Ju bättre möjlighet man har att dra till sig hjälp, med desto mindre styrka kan man våga en utryckning, och det kan komma att betyda en hel del besparingar för kommunerna.

Kramfors brandkår debiterar t. v. kommunerna 100:— kr. per ansluten brandkår för sin medverkan.

Efter ovanstående inledning följde diskussion. I anslutning härtill uttalade ett par av de anslutna kommunernas brandchefer sin belåtenhet över verksamheten, som de fann mycket

bra. Vid bränder ute i en landskommun blir det ofta så att diskussion uppstår. Brandskadan blir kanske avsevärd vid något tillfälle och då anser man genast att brandkårens insats, framför allt tiden för inställelsen, varit dålig. Beträffande tider kan brand-ac verifiera verksamheten och detta kan vara av stor betydelse.

Automatiskt Brandalarm A.-B.

SYSTEM TJEDER

Stockholm - Malmköping

AV FÖRSÄKRINGSBOLAGEN GODKÄND

ANLÄGGNINGSFIRMA I HÖGSTA

RABATTKLASS

MED AUTOMATISKT

BRANDALARM

kan liv och värden räddas

AUTOMATISKT BRANDALARM A.-B.

Huvudkontor och fabrik MALMKÖPING

Tel. 388 växel

Avd.-kontor Stockholm	Avd.-kontor Malmö	Service Station Göteborg	Service Station Norrköping
Tel. 32 08 88	Tel. 365 06	Tel. 46 31 39	Tel. 267 11

Elevhemmens brandskydd

Vid samma tidpunkt som Statens Brandinspektions meddelande nr 1956: 7 om brandskyddsanordningar inom ålderdomshem m. m. kom brandcheferna inom Norrbottens län tillhanda, höllo brandstyrelserna i Gällivare, Jokkmokk, Arvidsjaur och Arjeplog sin årligen återkommande gemensamma sammankomst, vid vilken resp. brandchefer m. fl. som vanligt var närvarande.

Bland de frågor som diskuterades, var även tillämpningen av ovannämnda meddelande vid brandsyn i allmänna byggnader i statens, landstingets eller kommunernas ägo. Att åtgärder voro nödvändiga voro alla eniga om, men det stod också klart för samtliga att de höga kostnaderna skulle medföra överklagningar och då uppstår frågan vad menas med "oskäligen kostnad".

Ett förslag, att föreläggande i första hand skulle utfärdas för *skolhemmen vid statens nomadskolor* och avvakta resultatet av detta, vann en viss anslutning, men något undantag kunde givetvis inte göras för kommunala skolor och ålderdomshem eller landstingets sjukstugor o. dyl.

Brandsyneförelägganden utfärdades samtidigt i ovannämnda kommuner till såväl staten (repr. av Kungl. Byggnadsstyrelsen), landstinget och resp. folkskole- och fattigvårdsstyrelse. Som väntat anfördes besvär hos länsstyrelsen av Kungl. Byggnadsstyrelsen och de kommunala myndigheterna, men ej av landstinget, som ansåg åtgärderna nödvändiga men ville utföra skyddsåtgärderna i samband med kommande underhållsarbeten då svårigheter förelåg för samtidig utrymning av hel byggnad. Länsbrandinspektören förordade i samband med besiktning av berörda anläggningar en tidsbegränsning av fem år, vilket landstinget ansåg sig kunna godtaga.

Länsstyrelsen remitterade samtliga besvär ärenden till riksbrandinspektören, som tillsammans med representanter för byggnadsstyrelsen och länsstyrelsen besiktigade skolhemmen vid nomadskolorna i Jokkmokk och Gällivare. Ett kommunalt skolhem på dessa båda platser var även föremål för besiktning. Riksbrandinspektörens remissyttrande till länsstyrelsen hade följande lydelse:

"Riksbrandinspektören har i princip inga erinringar mot den föreskrivna åtgärden. Denna grundar sig emellertid icke på statens brandinspektions meddelande 1956: 7, vilket angivits i brandsyneprotokollet, utan på 11 § brandlagen. Nyssnämnda meddelande har nämligen och kan lagligen endast ha rådgivande karaktär. De i protokollet angivna åtgärderna överensstämma i stort sett med bestämmelserna i hotell- och pensionatstadgan, vilka sedan många år tillbaka tillämpats även för sjukhus, ålderdomshem, elevhem, internatskolor och liknande. I ett avseende har kraven dock skärpts, nämligen genom den nu framförda fordran på brandhärdig beklädnad på innerväggar och innertak i rum och korridorer samt i utrymningstrappor. Orsaken härtill är bl. a. de erfarenheter som gjorts vid nu pågående provning av ytbeklädnader vid Statens provningsanstalt. Även praktiska erfarenheter har pekat på betydelsen av en fördröjning av brandförloppet och därmed en ökad utrymningstid. Detta uppnås genom den föreskrivna brandhärda beklädnaden. Som exempel kan nämnas branden i Tallåsens elevhem i Sigtuna den 9 april 1943, varvid 5 pojkar innebrändes. Byggnaden var av trä i två våningar och hade inredd vind. På vinden bodde 44 elever. Byggnaden hade vidare öppna trappor och en öppen mathiss. Alla försiktighetsåtgärder mot brand hade iakttagits, men den hastighet varmed övertändningen skedde blev mycket stor därigenom att samtliga väggar och tak voro oskyddade.

Ofta framhålles att det är långt mindre farligt att förlägga friska människor, t. ex. skolbarn i byggnader, varom här är fråga, än åldringar och sjuka, vilka sistnämnda av naturliga skäl har svårt att förflytta sig. Men erfarenheten har visat att barn sova så djupt att de — till skillnad från äldre — är mycket svåra att väcka i ett kritiskt ögonblick. Därigenom löpa de minst lika stor risk till liv och lem som gamla och sjuka.

Av vad ovan sagts framgår att en brandhärdig beklädnad på väggar och tak i rum och utrymningsvägar är av mycket stor betydelse för skyddande av liv och egendom i händelse av brand. Då emellertid åtgärden är relativt dyrbar och genomgripande, anser riksbrand-

Brandförsvarsmål i Regeringsrätten 1955

1. (Dnr 30/1955 — referat — Inr.-dep.)

Sedan regeringsrätten fastställt av länsstyrelsen meddelat om fastighetsägare riktat vitesföreläggande att vidtagna viss brandskyddsåtgärd och därvid bestämt den tid, före vilken åtgärden skulle vara vidtagen, har fastighetsägaren anhållit om utsträckning av denna tid under åberopande av vissa nytillkomna omständigheter. Länsstyrelsen har ansetts äga att utan hinder av regeringsrättens beslut pröva, huruvida av sökanden åberopade förhållanden må föranleda förlängning av tidsfristen.

Genom resolution den 4/9 1953 förelade länsstyrelsen i Malmöhus län, under åberopande av 11 och 16 §§ brandlagen, friherre T. G. Gyllenkrok såsom ägare av Björnstorps gods i Genarps kommun vid vite av 500 kr. att före den 1/1 1954 å plats, som godkänts av brandchefen i kommunen, för eldsläckning anordna en vattentäkt om minst 100 kbm.

Sedan Gyllenkrok anfört besvär häröver, lämnade Kungl. Maj:t (i regeringsrätten), som fann överklagade resolutionen böra så förstås att vattentäkten finge ordnas på plats och sätt som kunde godkännas av brandchefen, genom utslag den 9/11 1954 besvären utan bifall samt bestämde den dag, före vilken åtgärden vid stadgat vite skulle vara vidtagen, till den 1/5 1955.

I en den 2/5 1955 till Kungl. Maj:t inkommen skrift hemställde Gyllenkrok, att tiden för färdigställandet av vattentäkten måtte utsträckas i varje fall till den 1/8 1955. Till stöd härför åberopade Gyllenkrok, att arbetet på grund av den långa och stränga vintern över huvud taget ej kunnat igångsättas samt att han trots de största ansträngningar icke kunnat uppbringa lämplig arbetskraft.

I utlåtande över ansökningen den 16/5 1955 förklarade sig länsstyrelsen icke hava något att erinra mot att tiden för fullgörande av föreläggandet utsträcktes till den 1/8 1955.

Sedan Kungl. Maj:t föreskrivit att regeringsrättens

utlåtande skulle inhämtas angående ansökningen, föredrogs ärendet den 14/6 1955 i regeringsrätten, vars ledamöter förenade sig om följande yttrande: Regeringsrätten hemställer, att ansökningen icke måtte föranleda annan Kungl. Maj:ts åtgärd än att handlingarna i ärendet överlämnas till länsstyrelsen, som har att utan hinder av innehållet i Kungl. Maj:ts utslag den 9/11 1954 pröva, huruvida av sökanden åberopade förhållanden må föranleda förlängning av tidsfristen.

Vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t i statsrådet den 8/7 1955 beslöts i enlighet med regeringsrättens hemställan.

2. (Dnr 23/1955 Inr.-dep.)

Ang. föreläggande vid brandsyn.

Enligt protokoll över en den 3/7 1953 förrättad brandsyn å C. A. Waträng tillhöriga fastigheten Jacobsberg i Daga föreskrev brandsynenämnden i kommunen, att "samtliga fastigheter under Jacobsbergs gods" senast den 1/8 1953 skulle hava försetts med taktegar. Länsstyrelsen i Södermanlands län, där klaganden häröver anförde besvär under yrkande att det meddelade föreläggandet måtte undanröjas, resolution den 6/2 1954, fann ej skäl i annan mån göra ändring i klandrade beslutet än att länsstyrelsen förklarade, att det av brandsynenämnden meddelade föreläggandet skulle avse sådana bostadsbyggnader, som vore uppfordra i mer än ett plan och som icke vore försedda med taktegar, samt att den tid, inom vilken ifrågavarande byggnader skulle vara försedda med taktegar, bestämdes till den 1/4 1954. Regeringsrätten: Enär vad i målet förekommit icke föranleder till att det kan anses nödigt till förebyggande och bekämpande av brand att de i länsstyrelsens resolution omförmälda byggnaderna fördes med taktegar, finner regeringsrätten skäligt upphäva myndigheternas överklagade beslut.

inspektören det icke vara skäligt att densamma utföres omgående. Utförandet bör kunna ske successivt under en något längre tid förslagsvis fem år."

Länsstyrelsens resolution har beträffande de kommunala besvären följande slutkläm: "Länsstyrelsen har tagit ärendet i övervägande och finner ej skäl att göra annan ändring i det överklagade beslutet än att detsamma skall grundas på 11 § 1 stycket brandlagen den 15 juli 1944 samt att den tid, före vilken den ålagda brandhärda beklädnaden skall vara fullgjord, bestämmas till den 1 september 1961. Brandsynenämnden hade förelagt fullgörande inom ett år.

Kungl. Byggnadsstyrelsen beslöt att av dis-

ponibla medel omedelbart utföra förelagda åtgärder i de två största nomadskolehemmen samt att i anslagsäskande för nästa år begära medel för samtliga övriga.

Av visst intresse torde vara att byggnadsstyrelsens besvär, som dels tillställdes länsstyrelsen telegrafiskt och dels skriftligen av länsarkitekten, som fastighetsförvaltare, avvisades av länsstyrelsen. Telegram ansågs ej vara en handling av sådan beskaffenhet att den kunde utgöra lagenlig besvärslinaga. Beträffande länsarkitekten ansågs han ej äga befogenhet föra talan i mål, varom nu är fråga och hade ej heller styrkt att han erhållit Kungl. Byggnadsstyrelsens uppdrag att anföra besvär över det klandrade beslutet.

Eskil Jansson.

Provning av oljecisterner

Enligt statens brandinspektions cirkulär nr 21, 1945, skall oljecistern täthetsprovas, vilket vid fabriksstillverkade cisterner bör ske med vatten under ett tryck av c:a 0,2 kg/cm².

Cistern, som tillverkas på platsen, må även täthetsprovas med luft, varvid alla fogar och andra svetsställen bstrykes med såpvatten eller provas med annan tillförlitlig metod.

Så långt anvisningarna!

Det har konstaterats, åtminstone inom signaturs besiktningsområde, att en metod med krita och fotogen använts som provningsmetod.

För att erhålla ett klarläggande dels hur provningsmetoden utfördes, dels om metoden kunde anses såsom tillförlitlig tillskrevs bl. a. tillverkaren, sprängämnesinspektionen och riksbrandinspektören. Här lämnas svaren.

Tillverkarens svar:

"... när cisternen färdigsvetsats påstrykes krita på varje svets, och därefter påstrykes fotogen invändigt. Om då en svetspor finnes blir det en fettfläck synlig på kritan utvändigt."

Sprängämnesinspektionens svar: (Ordagrant texten i cirkulär 21)

"Oljecistern skall täthetsprovas ... eller provas med annan tillförlitlig metod," samt "Som sådan tillförlitlig metod har hittills metoden med fotogen och krita räknats då denna metod fått en viss hävd."

Riksbrandinspektörens svar:

"Som framgått av sprängämnesinspektionens yttrande till statens brandinspektion kan metoden att täthetsprova på användningsplat-

3. (Dnr 42/1955 Inr-dep.)

Ang. klander av brandstyrelses beslut.

I § 13 i gällande tjänstgöringsreglemente för Västerås stads ordinarie befattningshavare stadgas bl. a.: Befattningshavare må ej utan myndighetens medgivande åtaga sig tjänst, avlönat uppdrag eller annat uppdrag, som icke är av uppenbart tillfällig beskaffenhet, eller idka förvärvsverksamhet. Medgivande må vägras endast där myndigheten finner sysslan vara hindrande för tjänsten eller kunna påverka befattningshavarens handläggning av ärenden i tjänsten. Enligt § 1 i reglementet avses i detta med myndigheten den styrelse eller nämnd, under vilken befattningen närmast lyder. — Vid sammanträde den 30/6 1953 beslöt *brandstyrelsen* avslå en av brandmannen i staden *K.-A. Dahlström* gjord ansökan om medgivande att på fritid idka försäljning av brandredskap utanför staden. Häröver anförde Dahlström besvär hos *magistraten* i staden med yrkande, att *magistraten* med upphävande av *brandstyrelsen*s beslut måtte medgiva honom rätt att bedriva ifrågakvarande verksamhet. Till stöd för sin talan androg Dahlström bl. a., att ett dylikt medgivande för honom icke kunde på något sätt menligt inverka på hans tjänstgöring vid *brandkåren*. Genom beslut den 30/9 1953 lämnade *magistraten* besvaren utan bifall, enär *brandstyrelsen*s beslut icke visats vara olagligt i något av de hänseenden, som omförmålas i 76 § lagen om kommunalstyrelse i stad. Över *magistraten*s beslut anförde Dahlström besvär hos *länsstyrelsen* i *Västmanlands län* med yrkande, att *länsstyrelsen* måtte med undanröjande av *magistraten*s beslut bifalla hans hos *magistraten* förda talan. Till stöd härför anförde Dahlström ytterligare, med hänvisning till 3 st. i övergångs-

bestämmelserna till *brandstadgan* samt § 13 i ovan nämnda *tjänstgöringsreglemente*, att *brandstyrelsen*s klandrade beslut icke vore lagligen grundat. *Länsstyrelsen*, utslag den 19/12 1953. Enär *magistraten* endast prövat lagligheten av *brandstyrelsen*s beslut i hänseende som omförmåles i 76 § lagen om kommunalstyrelse i stad, men av Dahlström till stöd för besvaren åberopade skälen jämväl böra bli föremål för sakprövning, samt en dylik prövning icke bör hos *länsstyrelsen* omedelbart äga rum, prövar *länsstyrelsen* skäligt att, med undanröjande av *magistraten*s beslut, visa målet åter till *magistraten* för ny behandling. Sedan *brandstyrelsen* anför besvär häröver hos *Kungl. Maj:t*, utlät sig *regeringsrätten* genom utslag den 21/9 1954: Enär *magistraten*s prövning av Dahlströms talan författningsenligt kunnat avse allenast frågan huruvida *brandstyrelsen*s klandrade beslut vore olagligt i något av de hänseenden, om vilka förmåles i 76 § lagen om kommunalstyrelse i stad, samt *länsstyrelsen* förty icke bort visa målet åter till *magistraten* för ny behandling utan haft att i anledning av Dahlströms besvär över *magistraten*s beslut jämväl för sin del pröva målet jämlikt nämnda lagrum, alltså och då *länsstyrelsen* icke ingått på sådan prövning, prövar *regeringsrätten* lagligt att, med undanröjande av *länsstyrelsen*s utslag, visa målet åter till *länsstyrelsen* för ny behandling. — Efter omprövning av målet fann *länsstyrelsen*, utslag den 6/10 1954, enär *brandstyrelsen*s ifrågakvarande beslut icke visats vara olagligt i något av de hänseenden, som omförmålas i 76 § lagen om kommunalstyrelse i stad, skäligt lämna klaganden hos *länsstyrelsen* förda talan utan bifall. *Regeringsrätten*: ej ändring.

Stig G. Holmberg.

Riksbrandkärstävling 1957

Svaren på teorimomentets frågor i nr 3/1958 till "Riksbrandkärstävling 1957" fick tyvärr stå över från föregående nummer trots att de utlovats där. Här kommer emellertid svaren:

1. Endast om författningsenliga ljus- och ljudsignaler användas.
2. 350 l/min.
3. 450 l/min.
4. Torr sand.
5. 70 liter.
6. Det innehåller mycket kolsyra.

sen tillverkade oljecisterner med fotogen och krita godtagas.

Brandinspektionen har också varit i förbindelse med ett antal större firmor i oljeeldningsbranschen, varvid framkommit att täthetsprovning med fotogen och krita anses vara en mer tillförlitlig metod än provning med luft och såpvatten på grund av svårigheten att få manluckan och muffar helt täta. Vid provningen, som måste ske med stor noggrannhet, skall svetsfogarna vara väl avslaggade. För metodens användning kräves givetvis att cisternerna är åtkomliga för kontroll. Detta synes inspektionen vara ett rimligt krav fränsett vilken metod som kommer till användning.

Inspektionen har den uppfattningen att täthetsprov medelst fotogen och krita bör kunna godtagas under förutsättning att provningsarbetet utföres med omsorg.

Slutligen får inspektionen framhålla att anvisningarna får betraktas som en rekommendation; det tillkommer brandchefen att beroende på de lokala omständigheterna fatta slutligt avgörande."

Brandchefens beslut: Provningsmetoden godkännes t. v. under förutsättning

att provningsarbetet utföres med största möjliga omsorg,

att cisternen vid provets utförande är åtkomlig för kontroll,

att svetsfogarna vid provningen äro väl avslaggade,

att å den föreskrivna skylten anges provningsdatum och bokstaven "F". (F = fotogenprov.)

Då många brandchefer och brandsyneförrättare anser att endast provtryckta cisterner kan godkännas, har jag velat påtala ovanstående.

S—d.

Skumkärra

Som motsvarighet till storstadens skumbil har vi vid Falköpings brandkår byggt en skumkärra. Idén till kärran är hämtad från det i Brandkärstidskrift nr 8/57 beskrivna "hemmagjord skumaggregatet". Kärran som sådan är resterna av en gammal skumspruta modell Schröder van Deur, som vi skrotat ned. På denna kärra monterades en tank av rostfri plåt rymmande 200 l skumvätska. På tankens ena gavel fastsattes en mellaninjektor med avstängningsventil på röranslutningen till tanken. På tankens

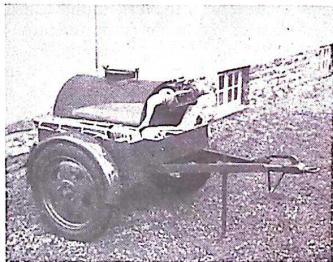

Bild 1. Skumkärra, försedd med slang, mellaninjektor och kometrör. Slangarna äro veckade och upplagda så att de ständigt är kopplade till dels mellaninjektorn och dels kometröret.

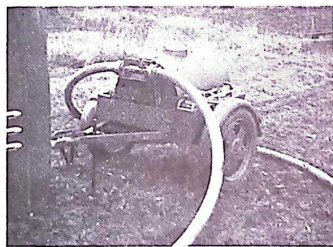

Bild 2. Skumkärran kopplad efter sitt dragfordon.

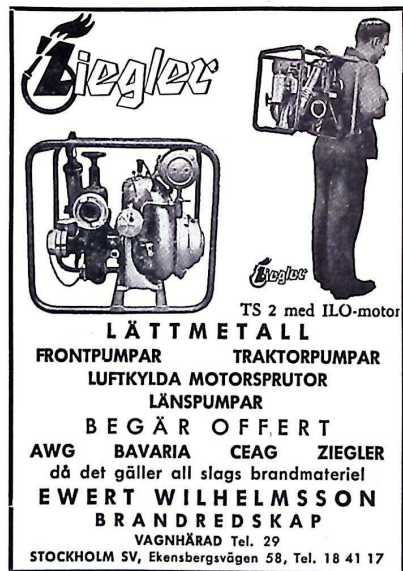
sidor anordnades plåtådor, med plats för specialgjorda slangådor, rymmande vardera 25 m 63 mm slang. I plåtådan på tankens ena gavel finnes plats för c:a 10 m slang, avsedd för anslutning till tryckuttaget på en pump. Slangarna äro veckade och upplagda så att de ständigt är kopplade till dels mellaninjektorn dels

skumröret (KR 200). På kärrens bakre del finnes en materiellåda med plats för eldskyddshuva och handskar samt diverse verktyg. För påfyllning av ytterligare skumvätska finns en manlucka på tanken.

Skumkärnan kopplas efter en mindre "bil-motorspruta" eller tankbil. Skumsläckningen kan lätt utföras av två man sålunda: En man (strålföraren) tar skumröret med påkopplad manöverslang och springer fram mot brandplatsen. Om avståndet mellan kärnan och branden är större än 25 m tar han samtidigt den på tankens andra sida upplagda slangen och får genom att lägga ut även denna längd ytterligare 25 m lång manöverledning. Samtidigt kopplar föraren på bilen (pumpskötaren) in slangen mellan injektorn på kärnan och pumpen på bilen och släpper på vatten så snart strålföraren är klar för skumgivning.

Kärnan har varit i tjänst under kort tid, men har under denna tid blivit föremål för en del övningar och demonstrationer. Det har härvid visat sig att man mycket snabbt och med en relativt god kapacitet kan få igång skumbegjutning.

Sven Holmberg.

Ziegler

TS 2 med ILO-motor

LÄTTMETALL

FRONTPUMPAR TRAKTORPUMPAR

LUFTKYLDA MOTORSPRUTOR

LÄNSPUMPAR

BEGÄR OFFERT

AWG BAVARIA CEAG ZIEGLER

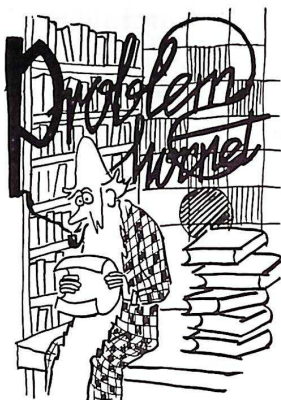
då det gäller all slags brandmateriel

EWERT WILHELMSSON

BRANDREDSKAP

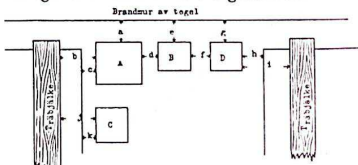
VAGNHÄRAD Tel. 29

STOCKHOLM SV, Ekensbergsvägen 58, Tel. 18 41 17

Kan Du klara följande frågor?

1. Hur inverkar varvtalet på en motorsprutas kapacitet och uppfordringshöjd?
2. Nedanstående skorstensritning inlämnas till brandchefen av en byggmästare som önskar hjälp med att bestämma tjocklek på ömslutningsväggar och avstånd till brännbara konstruktioner. Byggnaden är uppförd i tre våningar och innehåller 6 lägenheter.

A = rökrör från värmepanna med 4,5 m² eldyta.

B = rökrör från öppen spis.

C = imrör från kök.

D = ventilationskanal.

Bestäm måtten på de olika litt. enligt ovan.

3. Vad är det förknippat med för risker att använda i pansarrör indvagna vulkaniserade starkströmsledningar där förläggningen utföres mellan varm och kall lokal?

Svar i nästa nummer.

Svar på frågorna i nr 4/58:

1. Hur kommer det sig att om jag kastar en brinnande trasselsudd på exempelvis en smörjoljyta

Helsyntetisk, invändigt gummerad

BRANDSLANG

av "PARSCHs" världsberömda tillverkning.

Smidig - Stark - Röt- och Mögelbeständig

- Väl Värd Världsberömmelse -

Såsom motståndskraftig mot vissa kemikalier, bensin och mineraloljor rekommenderas slangen för Kemiska fabriker och Oljeraffinaderier m. fl.

BRANDREDSKAPSFIRMAN

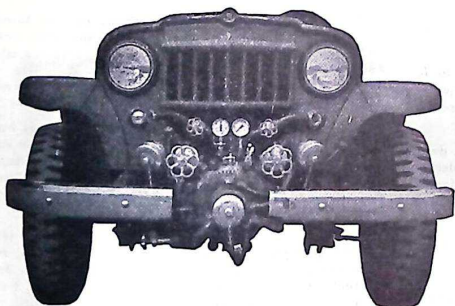
ODENIUS
AKTIEBOLAG

Box 350

GÖTEBORG 1

Tel. 17 31 20

FRONTPUMPAR

för upp till 2600 lit/min
vid 9 kg/cm²

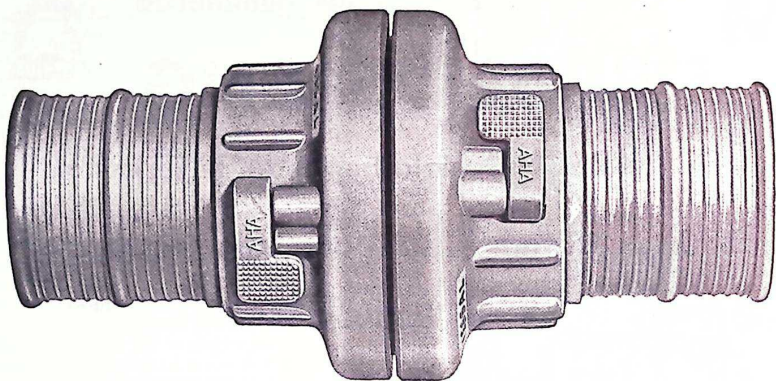
Med avgasevakuering,
oljekylning och synkr.
koppling till motorn.

Kort leveranstid.

Wilh. Rubergs Fabriks-Aktiebolag

LÅNGBRO

Tel. Kristianstad 101 74 och 101 78

Nu är den oöverträffade PRESSAL-kopplingen ännu bättre

PRESSAL-kopplingen, för brandslang, har redan vunnit stora framgångar tack vare sin mycket låga vikt och sin tålighet. Nu finns en förbättrad PRESSAL-koppling att tillgå, utformad med ledning av vunnna erfarenheter, och därmed när man ytterligare fördelar:

Även slanghylsan för 63 mm slang och inre hylsan för 76 mm slang är varmsmidade, och godslet kring gummipackningen så starkt att kopplingen i sin helhet är sprängsäker vid slangens maximitryck.

En ny, bättre legering i slanghylsorna medför att dessa inte kan spricka ens vid den mest ovarsamma hantering. Slangmontering med s. k. Brissmanhylsor sker obehindrat. Slanghylsans refflar har utformats så, att de passar såväl gummerad som agummerad slang.

Genomloppets form har förbättrats, så att minsta möjliga motstånd erhålles. Känn på den släta ytan hos varmsmidade hylsor och se på den smidiga övergången i 76 mm-hylsan, som dessutom är fullständigt säkert fästad på inre hylsan!

PRESSAL-kopplingen fyller nu i alla avseenden SMS-fördelar och bär därför standardiseringsmärket — SIS. Den

är också godkänd av Civilförsvarsstyrelsen, för användning i civilförsvaret.

Nya rapporter om PRESSAL-kopplingens fördelar kommer ständigt. Man har provat den praktiskt i saltvatten, varvid metallens oföränderlighet bevisades. Man använder också PRESSAL-kopplingen vid slangutläggning efter jeep — kopplingen tål de mest ogynnsamma förhållanden och man kan knappast se märket efter den våldsamma framfarten...

Man kan själv göra samma enkla prov som Statens Provningsanstalt gjort: släpp ett par kopplingar i vågrätt läge från 10 meters höjd, på ett cementgolvl PRESSAL-kopplingen får på sin höjd något litet märke i godssets finish, men formen förblir intakt. En koppling av traditionellt material tål inte samma prov — den blir obrukbar.

Fördelarna med PRESSAL-kopplingen är obestridliga. Lättmetall-legeringen ger den synnerligen låga vikten, och varmsmidet den stora tåligheten. Legeringen och dess efterbehandling hos oss löser korrosionsproblemen, i det att metallen blir oföränderlig.

Ta kontakt med Er leverantör av brandredskap — då får Ni ytterligare upplysningar om PRESSAL-kopplingens fördelar! Ni kan också få AHA-katalogen över brandarmaturer.

ANDERSSONS I LJUNG

A. H. Andersson & Co. AB • Ljung • telefon växel Ljung 340

börjar oljan brinna under det att om jag slänger en brinnande trasselsudd på lysolja händer ingen- ting trots att kanske flampunkten är lägre i andra fallet?

Svar: I detta fall spelar vätskornas viskositet (trögflyttenhet) in. Vid en olja med högre viskositet ligger trasselsudden kvar på ytan och värmer så småningom kringliggande oljelager under det att i andra fallet sjunker trasselsudden omedelbart.

2. Hur kommer det sig vidare att de s. k. tjockolja (eller viskosa oljorna) ha större benägenhet att koka över vid brand än exempelvis bensin?

Svar: Då de viskosa oljorna äro mindre lättflyktiga bli de vid brand mycket heta varför det vatten som finnes i oljan eller tillföres vid släckning hastigt förångas varvid brinnande olja kastas omkring.

3. Får en transformator uppställas i en byggnad av trä som är belägen 12 m från närmaste byggnad och båda byggnaderna äro belägna inom stadsplanlagt område?

Svar: Enligt Kommerskollegii säkerhetsföreskrifter får transformator uppställas i träbyggnad som ej användes till annat ändamål under förutsättning att systemspänningen ej överstiger 22 kV och effekten ej 50 kVA under förutsättning att avståndet till annan byggnad eller brännbart upplag uppgår till minst 15 m vid upp till 3,3 kV och till 25 m vid högre spänning. I regel bör dock golvet utföras av sten eller betong samt väggarna klädas med brandhårdigt material till c:a 2—2,5 m från golvet.

Gunnar Lundgren.

Statens Brandskola

Ur berättelsen för skolans verksamhet år 1957 hämtas nedanstående statistiska uppgifter beträffande avhållna kurser:

Kat. I:	Kurser	Deltagare
Brandmästarekurs*)	2	45
Brandförmanskurs	2	48
Kat. II:		
Brandchefskurs	2	41
Brandmästare och -förmanskurs	2	28
Kat. III:		
Brandchefskurs	10	235
Repetitionskurs	7	130
Skogsbrandsläckning:		
Skogsbrandsläckningskurs	21	608
Vattendykartjänst:		
Instruktionskurs	1	16
Skorstensfejare:		
Mästarekurs	1	27
Gesällkurs	2	44
Avkortad kurs	1	17

*) En av kurserna avslutas våren 1958.

För första gången ha runder året anordnats dels en instruktionskurs i vattendykartjänst, dels en avkortad kurs för skorstensfejare.

Brandmästare Viktor Sommar avgick under året

Sønderkøge rekommenderar:

Ingen imma på glasytor — speglar, fönsterglas o. dyl. — om man tar på lite stearin eller handtvål och därefter polerar med en mjuk trasa.

Skall Ni sätta upp en bylla kan Ni skaffa murstift i järnaffären. Murstift är enkelt att slå i och det finns hål för två skruvar.

Notiser

Avkommunalisering av sotningsväsen.

Sedan år 1945 har sotningsväsendet i Visby drivits i kommunal regi. (I endast ytterligare två orter i landet är kommunaliseringen genomförd.) Frågan om återgång till privat drift har vid flera tillfällen varit uppe till behandling. I samband med nuvarande skorstensfejaremästares frånträde av befattningen har stadsfullmäktige nu beslutat, att sotningsväsendet i staden i fortsättningen skall drivas i privat regi. De taxe- och arvodesvillkor, som varit gällande för staden, skall bibehållas oförändrade även efter övergången.

Svensk Brandbefälskalender.

Svensk Brandbefälskalender utkommer under maj månad 1958.

Kalendern inledes med artikel "Vårt brandförsvaret 1958". Härefter följer stadgar för Svenska Brandbefälrets Riksförbund samt normalstadgar för länsförbund. I likhet med tidigare återfinnes uppgifter om brandbefälet i samtliga svenska städer. Brandbefäl, vilka fungera som länsbrandinspektörer har utmärkts med länsbokstav. Riktnummer för orter med automatisk telefonkoppling återfinnes under resp. ortsnamn. I kalendern följer sedan uppgifter över brandchef och vice brandchef i övriga orter i hela Sverige. Ävenså ingår förteckning över länsbrandinspektörer, länssocksbrandinspektörer, brandinspektörer inom armén, brandkonsulenter samt brandförsäkringsbolagens brandingenjörer, Svenska Brandkärernas Riksförbund, Svenska Brandskyddsföreningen, Statens Brandinspektion, Statens Brandskola, Kungl. Civilförsvarsstyrelsen, Svenska Tarifföreningen, Sveriges Skorstensfejaremästares Riksförbund och Sveriges Civilförsvarsförbund. Arets kalender innehåller även brandlag och brandstadga. Kongressstäderna Uppsala och Kalmar behandlas i specialartiklar.

med pension från befattningen som brandmästare vid skolan. Till hans efterträdare utsågs brandmästare Per Skjöldstedt.

Bestyrelsen för Svenska Flaggans Dag överlämnade under året en sidenfana till brandskolan.

Behållningen i Torsten Mohlins stipendiefond uppgick vid årets slut till 37.159 kronor. Några stipendier ur fonden har icke utdelats.

Till verksamhetsberättelsen finns även fogad en sammanställning över antalet godkända elever i samtliga kurser från år 1941, då skolan började sin verksamhet. Av denna sammanställning framgår att det totala antalet godkända elever uppgår till 18.076.

Bemärkelsedagar

29/6 Cahiér, C., brandchef, Luleå.
60 år.

25/6 Andersson, S., brandchef, Enköping.
50 år.

6/6 Månsson, T., v. brandchef, Ängelholm.
40 år.

Brandinspektören i Helsingör, kapten *Axel Krieger*, lämnade den 1 maj sin anställning efter en 34-årig brandmannatjänst. Samtidigt trädde han tillbaka som redaktör för "Brandfare och Brandvern".

Brandkärstidskrift vill vid detta tillfälle gärna bringa idealisten Axel Krieger ett varmt tack för mångårigt, gott samarbete.

Ek.

Kalendern levereras till ett pris av kr. 4:— porto-fritt. Beställning kan ske genom insättande av beloppet på postgirokonto -13 03 95. Adress: Svensk Brandbefälskalender, Postfach 2001, Malmö 2.

BRANDKÄRSTIDSKRIFT

Organ för Svenska Brandkärernas Riksförbund
Utkommer omkring den 15 varje månad

Prenumerationspris: 7:— kr/år. Vid samtidig beställning av minst 5 ex. = 5:— kr/år. (Likvid sändes till Brandkärstidskrift, Jakobsgatan 14, Stockholm. Postgiro 48 70.)

Redaktör och ansvarig utgivare: Brandchef A. Ekberg, V. Promenaden 55, Norrköping. Tel. 293 70.

Annonschef: Förbundsdirektör A. Hegen, Jakobsgat. 14, Stockholm C. Tel. 10 50 25.

OBS! Annonismanuskript måste vara annonschefens tillhanda senast den 20 i månaden före den, då annons önskas införd.